

Echas Revisjon AS
Slependeien 48
1341 SLEPENDEN

VAR REFERANSE
19/7398

DERES REFERANSE

DATO
15.04.2020

Endelig tilsynsrapport

Finanstilsynet viser til stedlig tilsyn avholdt 3. mars 2020 med Echas Revisjon AS (revisjonsselskapet) og deres oppdragsansvarlige revisor. Finanstilsynet utstedte foreløpig tilsynsrapport datert 17. mars 2020. Revisjonsselskapet har kommentert Finanstilsynets foreløpige tilsynsrapport i brev 6. april 2020.

Det stedlige tilsynet omfattet revisjonsselskapet og revisjonsutførelsen i perioden 2017 og 2018 for følgende foretak:

- [redacted] heretter foretak A
- [redacted] heretter foretak B
- [redacted] heretter foretak C
- [redacted] heretter foretak D

Finanstilsynets stedlige tilsyn omfattet også oppdragsansvarlig revisor sin oppdragsaksept av [redacted] heretter foretak E.

Finanstilsynet har begrenset det stedlige tilsynet til å omfatte foretakene som nevnt over, da oppdragsansvarlig var gjenstand for kvalitetskontroll fra Den norske Revisorforeningen i 2018 med godkjent resultat.

1. Bakgrunn og avgrensninger

Finanstilsynet fører tilsyn med revisorer og revisjonsselskap, jf. Finanstilsynsloven § 1 første ledd nr. 17. Finanstilsynet har for foretak A og nærstående foretak (foretakene B, C og D) både fra interne og eksterne kilder mottatt bekymringsmeldinger vedrørende den finansielle rapporteringen og dermed også revisjonsutførelsen for 2017 og 2018.

For foretak E har Finanstilsynet vurdert revisjonsselskapets aksept utført i januar 2020 med formål å revidere foretaket fra og med regnskapsåret 2019.

2. Finanstilsynets forståelse av revisjonsklientene

En vesentlig del av virksomheten til foretak A skjer gjennom deres heleide datterforetak foretak B, samt foretak C og D. Finanstilsynet har gjennomgått årsregnskap, årsberetning og revisjonsberetninger for årene 2017 og 2018. Regnskapene for disse foretakene ble avlagt 19, 25 og 26. juni 2019. Revisors beretninger er for foretak A og B beretning med forbehold. For foretak C og D foreligger ren beretning.

Revisjonsselskapet har revidert foretak A og norske foretak hvor foretak A har bestemmende innflytelse for 2017 og 2018. Foretak A er eierforetaket for foretak B, C og D. Foretaket hadde ved utgangen av 2018 3 investeringer. Disse hadde en samlet bokført verdi på MNOK 77,5 i 2018 og MNOK 98,8 i 2017.

Bokført verdi av egenkapitalen i foretak B var negativ med MNOK 54,5 ved utgangen av 2018 etter et negativt resultat for 2018 på MNOK 41,7. Foretak B er for en stor del finansiert ved opptak av lån på MNOK 69,5 i 2018 mot MNOK 153 i 2017 fra ulike private investorer. Disse låneavtalen er inngått med en høy "garantert" rente og finansierer Foretak B sitt datterforetaks utlånsvirksomhet i Storbritannia. Resultatene i Storbritannia har vært svake slik at långiverne ikke har fått utbetalinger som forespeilet. Flere av investorene har gjennom 2017, 2018 og 2019 fått sine lån til foretak B konvertert til aksjer i foretak A.

Øvrige investeringer i foretak A er foretak C og D. Foretak C er leverandør av analyseprogram, og tjenester innen dataanalyse for det norske markedet. Foretaket viste et overskudd på 1,38 MNOK i 2018. Dette foretaket var tidligere eid av foretak B, men ble solgt for MNOK 62,8 til foretak A i 2017. Foretak D er i oppstartsfasen og har kun investert i et nytt datterforetak i Storbritannia som skal satse på kredittutstedelse i forhandlermarkedet. Foretak A fakturerer sine datterforetak for administrative tjenester.

Revisor fikk i 2019 en forespørsel fra foretak E om å være revisor for dette foretaket fra og med 2019. Foretaket og dets tidligere eiere/styremedlemmer har vært mye omtalt i media. Foretaket inngår nå som datterforetak i et konsern og har således fått nye eiere. Echas reviderer ingen andre foretak i dette konsernet.

3. Finanstilsynets foreløpige vurderinger

3.1 Langsiktig gjeld (foretak B)

Finanstilsynet gjennomgikk revisors arbeidspapirer knyttet til foretak B sin langsiktige gjeld pålydende MNOK 69,6 for 2018 og MNOK 153 for 2017. Foretakets langsiktige gjeld består av flere enkeltlån gitt til flere privatpersoner med en løpetid på 3 år og med 8-12 % avkastning. For å sikre tilgang på lån har foretak B gitt provisjon til sine formidlere. Totalt er det gitt provisjon på MNOK 20,6 til formidlere, og MNOK 2,8 i provisjon for eget arbeid som er aktivert som en fordring i balansen med kostnads føring over 3 år som er lånenes løpetid. Revisor har i sitt arbeidspapir dokumentert at det er opprettet egen reskontro-serie, og det er vedlagt kontoutskrifter og avtaler inngått med långivere for 2017. I 2018 har det ikke vært noen store nye långivere, men flere har fått sine lån konvertert til aksjer i foretak A, gjennom et debitorskifte og deretter konvertering. Dette forklarer hvordan gjelden er redusert fra 2017 til 2018. Foretak B sin innhenting av kapital har blitt anvendt til å sikre at datterforetaket i Storbritannia har nødvendig kapital til sin utlånsvirksomhet.

Finanstilsynet vurdering

Foretak B anvender formidlere for innhenting av lånekapital for å sikre nødvendig drift av foretaket og dets datterforetaks virksomhet. Finanstilsynet kan ikke se at revisor har innhentet prospekter som fremlegges långivere, eller på annen måte dokumentert hvordan denne kapitalinnhenting foregår. Det er i revisors virksomhetsforståelse kun gjengitt at datterforetaket i Storbritannia har

tilstrekkelige tillatelser til sin virksomhet. En vurdering av om foretak B sin innhenting av kapital kan omfattes av kravene om konsesjonsplikt i henhold til Verdipapirhandelloven enten for foretaket selv eller de benyttete formidlere er ikke dokumentert. ISA 230 punkt 13, jf. ISA 315 punkt 11 bokstav b, krever at revisor skal opparbeide seg forståelse av virksomheten og det lov- og forskriftsmessige rammeverket som gjelder virksomheten.

Finanstilsynet konkluderer med at revisor ikke har dokumentert tilstrekkelig forståelse av virksomheten i tråd med ISA 315 punkt 11 bokstav b, jf. revisorloven. § 5-2 andre ledd.

3.2 Salgsinntekter (foretak A)

Det kommer frem av revisors arbeidspapirer knyttet til foretak A sine salgsinntekter at dette er viderefakturering av administrative tjenester til underliggende datterforetak på MNOK 1 i 2018 mot TNOK 272 for 2017. Under revisors planlegging kommer det ikke frem hvilke type løpende transaksjoner det er mellom foretak A og datterforetakene. Bokførte inntekter i foretak A er avstemt mot bokførte kostnader i datterforetakene. Det foreligger ingen dokumentasjon på at det er utarbeidet en skriftlig avtale.

Finanstilsynets vurdering

Revisor skal rette forespørsler til ledelsen i tråd med ISA 550 punkt 13 bokstav c for å kartlegge transaksjoner og formålet med disse mellom nærstående parter og dokumentere dette under sin forståelse av revisjonsklienten i tråd med ISA 315 punkt 11. Revisor har fastsatt en vesentlighet for foretak A på TNOK 500 og inntektene i foretak A er vesentlig for foretakets 2018 regnskap. Etter asl. § 3-9 skal det for vesentlige transaksjoner mellom nærstående foreligge skriftlig avtale. Denne avtalen burde vært innhentet som revisjonsbevis i tråd med ISA 500 punkt 6.

Finanstilsynet konkluderer med at revisor i sin planlegging ikke har dokumentert innholdet i vesentlige transaksjoner mellom nærstående parter, og heller ikke innhentet tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis jf. revisorloven § 5-2 andre ledd jf. ISA 500.

3.3 Bokført verdi av datterforetak (foretak A og B)

Foretak B har en bokført investering i datterforetak pålydende TNOK 450 i 2018 og 2017. Foretak B sitt datterforetak i utlandet går med betydelige underskudd. Revisor skriver i sine arbeidspapirer at foretak B ikke ønsker å nedskrive, selv om det foreligger indikatorer som tilsier nedskrivning. Foretak A har en bokført investering i datterforetak B pålydende MNOK 77,4 i 2018 og MNOK 98,7 i 2017. Foretaket har nedskrevet bokført verdi i foretak B basert på at dette foretaket har underskudd, negativ egenkapital og langsiktig gjeld som ikke betjenes i henhold til lånevilkårene. Revisor har mottatt styrereferat som viser en nedskrivning av bokført verdi i foretak B med MNOK 21,4 i 2018. Revisor har vurdert at dette ikke er tilstrekkelig, og at det burde vært foretatt ytterligere nedskrivninger, men foretakets ledelse ønsket ikke dette. Bokført verdi av aksjer i foretak B er inntatt som er forbehold i revisjonsberetningen for foretak A i 2018 og 2017.

Finanstilsynets vurdering

Revisor har en fastsatt vesentlighetsgrense for foretak B på TNOK 250. Basert på det revisor visste om underliggende drift Storbritannia skulle den bokførte verdien av datterforetak D vært nedskrevet i tråd med revisorloven § 5-3 tredje ledd. I tråd med ISA 700 punkt 14 skal revisor vurdere om regnskapet fremstiller de underliggende transaksjoner og gir et rettviseende bilde og konkludere i tråd med ISA 450 punkt 15 bokstav c. Basert på at bokført verdi av aksjer i foretak D ikke er

nedskrevet, og dette nødvendig nedskrivning overstiger revisors fastsatte vesentlighetsgrense for regnskapet burde revisor i tråd med ISA 700 punkt 17, jf. ISA 705 punkt 7 inntatt et forbehold i sin revisjonsberetning til foretak B på bokført verdi av aksjer i datterforetaket.

Finanstilsynet konkluderer med at revisor for foretak B ikke har vurdert ikke-korrigert vesentlige feil i tråd med revisorloven. § 5-2 andre ledd, jf. ISA 450 eller inntatt nødvendig forbehold i sin revisjonsberetning om bokført verdi av aksjer i tråd med ISA 705.

3.4 Fortsatt drift

Egenkapitalen i foretak B var ved utgangen av 2018 negativ med MNOK 54, mot negativ egenkapital i 2017 på MNOK 12,8. For fortsatt drift i 2017 mottok revisor, foretakets styreberetning hvor det kom frem en bekreftelse på at foretak A ville stille med nødvendig støtte for å fortsette foretak B sin videre drift.

Foretak B har store finanskostnader knyttet til renter på langsiktige gjeld, og foretok nedskrivning av fordring på datterforetak og fikk et negativt resultat på MNOK 41,7 og negativ egenkapital på MNOK 54 i 2018. Revisor har for 2018 avgitt en beretning med forbehold som angir usikkerhet om fortsatt drift, men uttaler i sin beretning at dette forholdet ikke har betydning for revisors konklusjon om regnskapet. Det innebærer at revisor har revidert og akseptert fortsatt drift basert på styrets redegjørelse i note 11.

Oppdragsansvarlig revisor har i sitt arbeidspapir for egenkapital og fortsatt drift lagt til grunn ledelsens arbeid med en løsning med kreditorene. Revisor skriver at det foreligger stor usikkerhet om de kommer til en løsning. Det er ikke innhentet bekreftelse fra eierforetaket, foretak A om finansiering av videre drift, eller informasjon om som tilsier at den negative utviklingen er snudd. Det er følgelig ikke innhentet tilstrekkelige og hensiktsmessige revisjonsbevis som underbygger fortsatt drift.

Finanstilsynets vurdering

Revisor kan ikke akseptere styrets redegjørelse av grunnlaget for fortsatt drift uten å etterprøve de forutsetninger ledelsen har til fortsatt drift jf. ISA 570 punkt 12. Revisjonsklientens ledelse har handleplikt ved tapt aksjekapital i tråd med aksjeloven § 3-5.

Finanstilsynet finner det heller ikke sannsynliggjort at revisor ved avgivelse av sin beretning 26. juni 2019 for foretak B hadde innhentet tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis knyttet til foretaket likviditet neste 12 måneder.

Revisor har heller ikke foretatt en vurdering av om foretak A, som har en fordring på MNOK 27,2 og bokførte verdi av aksjer på foretak B på MNOK 17,8, også er i en situasjon som tilsier vesentlig usikkerhet om fortsatt drift.

Revisor skal utføre sin virksomhet i samsvar med god revisjonsskikk. ISA 570 punkt 16 krever at revisor innhenter tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis for å fastslå om det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om enhetens evne til fortsatt drift.

Finanstilsynet konkluderer med at revisor ikke har innhentet hensiktsmessig og tilstrekkelig revisjonsbevis for å kunne konkludere på fortsatt drift i tråd med ISA 570 punkt 6, jf. revisorloven. § 5-2, andre ledd. Forholdet er et alvorlig pliktbrudd.

3.5 Revisjonsberetninger (foretak A og B)

Revisor har for foretak A og B modifisert sine revisjonsberetninger for 2018 og 2017. For foretak A er det i 2017 beretningen inntatt et forbehold om bokført verdi av aksjer i foretak B. I 2018 beretningen er det tatt forhold knyttet til bokført verdi av aksjer i og fordring på foretak B. For foretak B er både for 2017 og 2018 inntatt forbehold om foretakets fordring på datterforetak. Foretak B er en langt svakere finansiell situasjon enn foretak A. Foretak B hadde ved utgangen av 2018 en negativ egenkapital på MNOK 54,5 og av totale aktiva på MNOK 43,1 har revisor tatt forbehold knyttet til MNOK 33,3 (77%).

Finanstilsynets vurdering

I tråd med ISA 705 punkt 7 har revisor inntatt forbehold basert på at revisor ikke har vært i stand til å innhente tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis. I revisors arbeidspapir knyttet til foretak A og B kan ikke Finanstilsynet se at revisor har vurdert om den mulige virkningen ikke bare skal anses som vesentlig, men også kan være gjennomgripende. En slik vurdering er en vesentlig del av avslutningsfasen av revisjonen jf. ISA 700 punkt 10.

ISA 705 punkt 5 bokstav a punkt ii omtaler hva som ansees som gjennomgripende og som derfor skal medføre negativ fastsettelseskonklusjon. Med en vesentlighet fastsatt av revisor for foretak B på TNOK 250 og forbehold knyttet til en fordring på MNOK 33,3 i 2018 og MNOK 45,9 i 2017, skulle revisor både i 2017 og 2018 avgitt en beretning med negativ konklusjon, jf. ISA 705 punkt 8.

Finanstilsynet konkluderer med at revisor ikke har gjennomført nødvendig vurderinger knyttet til om avdekkete feil er både vesentlige og gjennomgripende for regnskapet til foretak B og dermed ikke forsikret seg om at korrekt revisjonsberetning i tråd med ISA 705, jf. revisorloven § 5-2 ble avgitt for 2017 og 2018. Dette er et alvorlig brudd på revisors plikter.

3.6 Nummererte brev (foretak A og B)

Revisor har i 2018 utstedt to nummerte brev til foretak B i forbindelse med oppdraget i løpet av 2017. Disse omhandlet for sent innlevert årsregnskap i 2016, og en utstedt markedsadvarsel fra Finanstilsynet.

Finanstilsynets vurdering

Finanstilsynet kan ikke se at revisor har sendt nummerte brev på de forhold som er omtalt i overnevnte gjennomgang eller gjengitt i revisjonsberetning. Revisorloven § 5-4 krever at revisor sender brev til foretakets styre i tråd med revisorloven § 5-2 fjerde ledd.

Revisor skulle i tråd med revisorloven. § 5-2 fjerde ledd punkt 4 jf. § 5-4 jf. ISA 260 punkt 16 bokstav d sendt nummerert brev til foretak B for 2017 og 2018, da foretakets aksjekapital er tapt og styrets handleplikt har inntruffet. Revisor skulle også i nummerert brev omtalt fordringen foretak B har på sitt datterforetak, da foretaket plikter å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger jf. revisorloven. § 5-2 fjerde ledd bokstav 1 og revisor har inntatt et forbehold om denne verdien i sin revisjonsberetning.

For foretak A skulle revisor i tråd med revisorloven § 5-2 fjerde ledd punkt 4 jf. § 5-4 jf. ISA 260 punkt 16 bokstav d i nummerert brev kommunisert sitt forbehold om bokført verdi av aksjer og fordring, da revisor har endret form og innhold i revisjonsberetningen i tråd med ISA 705 punkt 16.

Finanstilsynet konkluderer med at revisor ikke har overholdt sine plikter i tråd med revisorloven § 5-4 og forholdet anses som et alvorlig pliktbrudd.

3.7 Fortsettelsesvurdering (foretak A og B)

Revisor har i sin fortsettelsesvurdering lagt til grunn de tidligere kommuniserte forhold gjennom nummererte brev og med foretakets ledelse. Disse har vært gjenstand for revisors vurdering knyttet til om oppdragene kan videreføres. Revisor har ikke vurdert forbehold inntatt i foretak A og B sine revisjonsberetninger for 2017 og 2018.

Finanstilsynets vurdering

Den årlige (løpende) fortsettelsesvurderingen må ta hensyn til den akkumulerte kjennskap revisor har opparbeidet seg til virksomheten.

Lovbrudd og andre forhold som krever nummererte brev i henhold til revisorloven § 5-2 fjerde ledd, har ikke blitt fulgt opp av revisor i tilstrekkelig grad. Når revisor har tatt forbehold eller presiseringer i revisjonsberetningen, må revisor følge opp disse forholdene ved fortsettelsesvurderingen. Dersom virksomheten ikke iverksetter nødvendige tiltak for å rette forholdene, skal revisor vurdere å trekke seg fra oppdraget. Skulle revisor, til tross for at det er tatt forbehold eller presiseringer i revisjonsberetningen komme til at revisoroppdraget kan videreføres, må revisor sørge for at begrunnelse og underlag for beslutningen er hensiktsmessig dokumentert, jf. revisorloven § 5-3 første ledd jf. § 5-2 andre ledd og ISA 220 punkt 12 og 14. Dersom revisor ikke følger opp forbehold og presiseringer som kan gi grunnlag for fratreden jf. revisorloven § 7-1 første ledd, er dette et brudd på god revisjonsskikk.

Finanstilsynet konkluderer med at revisor ikke har dokumentert oppfølging av forbehold inntatt i revisjonsberetninger for 2017 og 2018 i sin fortsettelsesvurdering. Dette er et brudd på god revisjonsskikk.

3.8 Akseptvurdering av ny revisjonsklient (Foretak E)

Revisor mottok en telefonisk henvendelse fra styreleder om et nytt revisjonsoppdrag, foretak E. Revisor sendte deretter e-post til tidligere revisor 28. januar i henhold til revisorloven § 7-2 første ledd. Fratrådt revisor besvarte henvendelsen 29. januar. Revisor innhentet firmaattest og saldobalanse med kommentarer fra regnskapsansvarlig som også er styremedlem i foretaket. Engasjementsbrev ble signert 31. januar, og samme dag ble ny revisor registrert i Foretaksregistret.

Bakgrunnen for henvendelsen fra styreleder var at tidligere revisor hadde fratrudd 28. november 2019 og at Brønnøysundregisteret derfor hadde varslet tvangsoppløsning. Da fratrudd revisor ble valgt i juli 2019 var også situasjonen at revisjonsklienten ville bli tvangsoppløst, fordi tidligere revisor hadde fratrudd. Siden 2014 har revisjonsklienten hatt fem ulike revisjonsselskap. Echas er femte revisor på 6 år [REDACTED]

[REDACTED] Dette er en svært uvanlig historikk. Foretaket har også byttet navn i perioden. For 2017 og 2018 har to ulike revisorer påpekt usikkerhet ved fortsatt drift (tapt egenkapital) og brudd på skattebetalingsloven.

Historikken til foretaket er da spesiell. Nettsøk viser [redacted] frem til juli 2019, begge er i Økokrim sitt søkelys (under etterforskning) på grunn av flere forhold.

[redacted] er høsten 2019 politianmeldt av et konkursbo for bedrageri og dokumentforfalskning. Revisjonsberetningene for årene 2014, 2016, 2017 og 2018 inneholdt alle presiseringer og eller forbehold. For årene 2016, 2017 og 2018 har tre ulike ansvarlige revisorer tatt forbehold knyttet til aksjetransaksjoner. For årene 2014, 2017 og 2018 er regnskapet avlagt etter lovbestemte frister. For 2017 har revisor i tillegg tatt forbehold knyttet til registrering og dokumentasjon.

Følger man kunngjøringer i Brønnøysund vil man også se at foretaket overtok deler av [redacted] 2014. Dette foretaket var mye omtalt i media.

Revisor har innhentet nummert brev fra fratrudd revisor, men ikke bedt foretaket om nummererte brev fra tidligere fratrudd revisorer. Dette til tross for historikken referert til ovenfor.

Revisoren som reviderte 2018 sa først nei til oppdraget, men valgte påta seg dette da det kom nye eiere og styremedlemmer inn i foretaket i juli 2019. Det var det nye styret som avla 2018 regnskapet. To av fire nye styremedlemmer trakk seg etter avleggelsen av regnskapet. Til tross for nye eiere og styremedlemmer trakk denne revisoren seg 4. november 2019

Den innhentede saldobalansen viser et foreløpig overskudd på mer enn MNOK 40. Saldobalansen viser også en rekke vesentlige balanseposter, noen med kommentarer fra regnskapsansvarlig andre uten. Saldobalansen viser videre at det i 2019 har vært en rekke transaksjoner som involverer de tidligere eierne. Ny revisor har ikke innhentet avtalen mellom selger og kjøper fra juli 2019. Den kan ha betydning for hvem som er reell rettighetshaver.

Finanstilsynet vurdering

Revisor plikter å gjøre en vurdering av om et revisjonsoppdrag skal aksepteres, jf. revisorloven § 5-2 andre ledd. God revisjonsskikk utfylles av blant annet ISA 220 punkt 12 og 14 samt ISQC 1 punkt 26 til 28. Hvitvaskingsloven § 11 jf. § 10 er også sentrale før etablering av et kundeforhold.

At revisor gjør en grundig og forsvarlig vurdering av revisjonskunden i forbindelse med akseptvurderingen, vil redusere risikoen for at revisor senere avdekker forhold som gjør at revisjonsoppdraget krever mer ressurser, herunder en sterkere involvering av oppdragsansvarlig revisor, enn planlagt.

Under vurdering av revisjonskunden vil det være av interesse å se på revisorskiftehistorikken. Har foretaket hatt hyppige revisorskifter? Skjer revisorskiftet på ordinær eller ekstraordinær generalforsamling? Hva angir foretaket som begrunnelse for revisorskiftet? Revisor kan også spørre foretaket om andre revisorer er forespurrt, og om hvorfor disse har avslått å påta seg oppdraget. Revisor har ingen plikt til å ta kontakt med disse, men det faktum at andre ikke ønsker å påta seg oppdraget vil kunne tenkes å ha betydning for akseptvurderingen. At ny revisor har vurdert dette, kommer ikke frem i revisors akseptvurdering.

Basert på den informasjon som innhentes må revisor gjøre en egen vurdering av om oppdraget skal overtas. Dette innebærer at revisor ikke er avskåret fra å påta seg oppdraget selv om

tidligere revisor har fratrådt. En fraråding fra tidligere revisor vil innebære en særlig risiko for ny revisor dersom villighetserklæring gis før forholdet er ryddet opp.

Tidligere revisor har frasagt seg oppdraget, og frarådet ny revisor om å påta seg oppdraget. Ny revisor må vurdere de konkrete forholdene som begrunnet fratreden. Bestemmelsene om aksept av revisjonsoppdrag skal hindre at revisorer bidrar til at virksomhet som ikke drives i samsvar med den lovgivningen som gjelder for virksomheten, kan videreføres. At revisor har oppmerksomhet rettet mot dette forholdet og utviser profesjonell skepsis i sine vurderinger er et sentralt element i revisjonsinstituttet, og viktig for å ivareta rollen som allmennhetens tillitsperson. For å kunne ivareta disse hensynene følger det av revisorloven § 7-2 og god revisjonsskikk, jf. ISA 220 og ISQC1 at revisor må forsikre seg om at foretaket har rettet opp i forholdet før oppdraget aksepteres, eller i det minste at revisjonsdokumentasjonen viser at det foreligger en klar handlingsplan for hvordan foretaket skal rette på forholdene, sammen med en beskrivelse av hvordan revisor skal påse at denne gjennomføres.

Finanstilsynet fant betydelige mangler ved akseptvurderingen. Manglene er knyttet til tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonshandlinger for avklaring av følgende:

- Foreligger det avtale med tidligere eiere i forbindelse med aksjekjøpet? Innholdet i salgsavtalen kan ha betydning for hvem som er reelle rettighetshavere. Det er også av betydning dersom poster/transaksjoner er omtalt i avtalen.
- Er tidligere eiere/styremedlemmer fortsatt knyttet til foretaket, eller helt ute?
- Har ny revisor kontrollert inngående balanse, herunder vurdert grunnlaget for tidligere revisors konklusjon med forbehold, jf. ISA 510?

Revisor vurderte det dithen at foretaket hadde ryddet opp i forholdene kommunisert fra tidligere revisor og at en mottatt saldobalanse viser at foretaket ligger an til et positivt resultat. Revisor har ikke vurdert om det foreligger transaksjoner med tidligere eiere. Saldobalansen viser at det må ha vært en rekke transaksjoner som involverer tidligere eiere og for å forstå disse skulle revisor ha innhentet mer informasjon, herunder avtalen knyttet til kjøpet av aksjene. Revisor har ikke foretatt en gjennomgang av saldobalansen eller gjort vurderinger annet enn å se at denne viser et foreløpig overskudd på ca. MNOK 40. Revisor har heller ikke vurdert inngående balanse 2019 før villighetserklæringen ble avgitt jf. ISA 50.

I tilfeller der revisor påtar seg et oppdrag i strid med tidligere revisors råd er dette så spesielt at plikten til å dokumentere begrunnelsen for dette er tatt inn som et særskilt krav i revisorloven, jf. § 5-3 andre ledd, andre punktum. Finanstilsynet finner ikke at de forklaringer som er gitt av påtroppende revisor som i hovedsak er knyttet til krav om forsvarlig egenkapital og korrekt behandling av skattetrekksmidler, i tilstrekkelig grad avhjelper frarådingen og heller ikke forhold som var avdekket av tidligere revisorer.

Finanstilsynet konkluderer med at revisors vurderinger og konklusjoner i forbindelse med akseptvurderingen av foretak E er for svakt begrunnet og dokumentert, og at revisor ikke hadde et tilstrekkelig grunnlag for å akseptere oppdraget. Det foreligger derfor et grovt brudd på revisors plikter etter revisorloven.

4. Finanstilsynets konklusjon

Etter gjennomgang av fem oppdrag har Finanstilsynet bemerkninger til tre oppdrag for perioden 2018, 2017 og revisors akseptvurdering av nytt revisjonsoppdrag.

Finanstilsynets konklusjon er at det foreligger feil og mangler ved revisjonsutførelsen, og god revisjonsskikk etter revisorloven § 5-2 andre ledd.

Særlig mangelfull er revisors plikter etter revisorloven § 5-4, jf. § 5-2 fjerde ledd for foretak A og B hvor det ikke er sendt nummererte brev til foretakets ledelse slik revisorloven krever. Dette forholdet er et alvorlig brudd på revisors plikter.

For foretak B har ikke revisor i tråd med god revisjonsskikk foretatt nødvendige vurderinger knyttet til fortsatt drift i tråd med ISA 570, jf. revisorloven § 5-2 andre ledd. Revisor har heller ikke vurdert om forbehold inntatt i revisjonsberetning for 2017 og 2018 er gjennomgripende slik at konklusjonen i revisjonsberetningen skulle vært endret i tråd med ISA 705.

For foretak A og B har ikke revisor i sin fortsettelsesvurdering fulgt opp forbehold og presiseringer som kan gi grunnlag for fratreden jf. revisorloven § 7-1 første ledd. Dette et alvorlig brudd på god revisjonsskikk.

For foretak E har ikke revisor i sin akseptvurdering vurdert foretakets tidligere historikk og tilstrekkelig begrunnet valget om å påta seg oppdrag i strid med tidligere revisors råd. Dette anses som et grovt brudd på revisors plikter. Revisors aksept på det foreliggende grunnlag er i strid med formålet med revisorloven § 7-2.

Revisjonsselskapet opplyser i sitt tilsvaret til foreløpig tilsynsrapport at de ikke har kommentarer til Finanstilsynets faktumforståelse og redegjør for tiltak og nye rutiner for å sikre at tilsvarende svakheter i revisjonsutførelsen ikke gjentar seg.

For Finanstilsynet

Anders Grini
senior tilsynsrådgiver

Olav Pettersen
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.